

International Journal of Original Educational Research

Research Article

ISSN: 3023-4778

Kabul Tarihi: 10.01.2024

Okul Öncesi Öğrencilerinde Akran Zorbalığı

 Hatice ERDOĞAN

he354765@gmail.com

*Okul Öncesi Öğretmeni, Mehmet Akif Ersoy İlkokulu
Aksaray, TÜRKİYE*

Atıf: Erdoğan, H. (2024). Okul öncesi öğrencilerinde akran zorbalığı. *International Journal of Original Educational Research*, 2(1), 325-333.

Özet

Bu makale, antisosyal ve saldırgan davranışların yeni ortaya çıkan biçimlerine odaklanarak okul öncesi çağıdaki çocuklarda zorbalık olgusunu açıklamaya çalışmaktadır. Okul öncesi aşamada önleme ve müdahale programlarının uygulanmasının kritikliğinin altını çizmekte ve bu programların okul öncesi eğitim ortamlarında yaygınlaştırılmasına dayalı olarak eğitim kurumunun bu bağlamdaki rolüne ilişkin tavsiyeleri tanımlamaktadır. Bu ortamlardaki zorbalık genellikle fiziksel saldırganlık, sosyal dışlanma ve söylentilerin yayılması olarak kendini gösterilmektedir. Ampirik çalışmalar genel olarak erkek çocuklarda fiziksel saldırganlığın, kız çocuklarda ise ilişkisel ve sözel saldırganlığın yaygın olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitimcilerinin bu saldırganlık biçimlerini tanıma ve yönetmedeki zorunlu bir rolü bulunmaktadır ve bu da onların özel eğitim almalarının gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu eğitim, her olayın titizlikle değerlendirilmesi, elverişli bir öğrenme ortamının teşvik edilmesi ve akran zorbalığının önlenmesi ve müdahalesine yönelik etkili stratejilerin uygulanması için gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: akran zorbalığı ile mücadele, okul öncesinde akran zorbalığı, okul öncesi

Abstract

This article attempts to explain the phenomenon of bullying in preschool children by focusing on emerging forms of antisocial and aggressive behavior. It underlines the criticality of implementing prevention and intervention programs at the pre-school stage and defines recommendations regarding the role of the educational institution in this context, based on the dissemination of these programs in pre-school education settings. Bullying in these environments often manifests as physical aggression, social exclusion, and the spread of rumors. Empirical studies generally show that physical aggression is common in boys, and relational and verbal aggression is common in girls. Preschool educators have an imperative role in recognizing and managing these forms of aggression, which necessitates their receiving special training. This training is required to meticulously evaluate each incident, foster a conducive learning environment, and implement effective strategies for preventing and intervening in peer bullying.

Keywords: Fight against peer bullying, preschool peer bullying, preschool

GİRİŞ

Okul öncesi yıllarda başlayan sosyalleşme süreci, çocukların akranlarıyla olan etkileşimlerinin olumlu ya da olumsuz yönde şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Doğumdan önce çocuğun annesiyle etkileşimiyle başlayan bu süreç, doğumdan sonra çocuğun ailesi ve akranlarıyla etkileşime girmesiyle ivme kazanmaktadır. Bebeklerin birbirlerini fark etmeye ve ağlamalarına yanıt vermeye başlamasıyla birlikte, yaşamın ilk haftalarında akran ilişkileri oluşmaya başlamaktadır (Gün & Gültekin Akduman, 2022). Birinci yılın sonunda çocuklar iletişimi, paylaşımı, çatışmayı başlatmakta ve erken yaş dönemi arkadaşlıklar kurmaktadırlar. Çocuklar büyüdükçe sosyal davranışları ve akran ilişkilerinin kalitesi, öncelikle aile üyelerinden ziyade akranlarıyla olan etkileşimler yoluyla gelişme göstermektedir (Polat & Sohbet, 2020).

Çocuklar arasında iş birliğini ve ortak deneyimleri teşvik eden akran ilişkileri, yalnızca sosyal etkileşimi desteklemede değil, aynı zamanda kişilerarası ilişkiler, problem çözme ve zorluklarla baş etme için gerekli becerilerin kazanılmasını kolaylaştırmada da önemli bir rol üstlenmektedir (Besnilı & Tanrikulu, 2021). Okul öncesi eğitim kurumları çocukları akranlarıyla bir araya gelebilecekleri bir ortam sağlayarak etkileşime ve kolektif etkinliklere

ortam sağlamakta, dolayısıyla kişilerarası olası sorunlara doğal olarak zemin hazırlamaktadır (Polat & Sohbet, 2020).

Akran Zorbalığı

Okul öncesi eğitim boyunca çocuklar arkadaşlık kurmayı ve sürdürmeyi, akran kabulü hakkında spekülasyon yapmayı, ortak oyun ilgilerine dayalı gruplar kurmayı, statü kazanmayı ve sosyal beceriler geliştirmeyi öğrenirler. Çocuklar fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal ve ahlaki boyutlardaki gelişimlerine paralel olarak akran ilişkilerinde de çeşitli dönüşümlere uğramaktadırlar (Pirc vd., 2023). Bazı çocuklar sürekli olarak işbirlikçi davranışlar sergiler, akranları tarafından sevilirken ve güçlü arkadaşlıklar kurarlar. Kimileri ise akranlarına karşı saldırgan davranışlar sergiler ve az sayıda arkadaş ile ilişki kururlar (Pekel Uludağı & Uçanok, 2005).

Çocuklar arasındaki bu olumsuz ilişki modeli genellikle yetişkin olduklarında da devam etmektedir. Genel olarak saldırganlık olarak adlandırılan akranlar arasındaki olumsuz etkileşimler, zorbalık ve şiddet de dahil olmak üzere çok çeşitli davranışları kapsamaktadır. Her ne kadar zorbalık eylemleri saldırganlık teşkil etse de tüm saldırgan eylemler zorbalık olarak nitelendirilmemektedir. Bir eylemi zorbalık olarak nitelendirebilmek için genel saldırganlıktan ayırt edilmesi gerekmektedir. Bu rafine söylem, çocukların gelişimsel gidişatında erken sosyalleşmenin ve akran etkileşimlerinin önemini altını çizmektedir (Gür vd., 2020). Akran ilişkileri bağlamında saldırganlık ve zorbalığın karmaşıklığını vurgulayarak, olumlu sosyal gelişimi teşvik etmek ve daha sonraki yaşamlara yayılabilecek olumsuz ilişki kalıplarını azaltmak için okul öncesi ortamlardaki incelikli anlayış ve müdahalelerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Fiziksel güç kullanımına dayanan şiddet de bir saldırganlık biçimidir (Doğan, 2010). Zorbalığın fiziksel boyutta ortaya çıktığı durumlarda bu tür eylemler aynı zamanda şiddet olarak da kabul edilmektedir. Güç dengesizliklerinin kasıtlı ve tekrarlı bir şekilde uygulanması olarak tanımlanan zorbalık, eşit fiziksel veya sosyal statüdeki bireyler arasında belirli bir sıklığa bağlı olmaksızın meydana gelen çatışma, tartışma veya kavgalardan belirgin biçimde farklıdır. Bu ifade, zorbalık ile diğer saldırganlık biçimleri arasındaki incelikli ayrımların altını çizerek, güç dengesizliklerinin ve zorbalığın, özellikle de şiddet içeren tezahürlerinin tanımlanmasındaki kritik rolünü vurgulamaktadır (Cunningham vd., 2019).

Fiziksel veya sosyal statüye yapılan vurgu, zorbalık durumlarında etkili olan dinamikleri anlamamanın, bunları sıradan kişiler arası anlaşmazlıklardan veya münakaşalardan ayırmanın önemini vurgulamaktadır. Son yıllarda zorbalık, okul öncesi çağıdaki çocukların günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ortaya çıkan zorbalık olaylarında çocuklar zorba, zorba-kurban, mağdur veya seyirci olmaktan kurtulamamakta ve bu sorunları tek başlarına aşamamaktadırlar (Yöndem, 2007). Bazı çocuklar hedeflerine ulaşmanın daha uygun yollarını bilmedikleri için zorbalık davranışlarına başvurabilmektedirler. İhtiyaçlarını başkalarına iletme ve olumlu etkileşimlerde bulunmak yerine, kontrol sağlamak için akranlarına hükmetmeyi ve onları korkutmayı tercih ederler. Zorbalık aslında saldırgan ve şiddet içeren davranışların önemli bir nedenidir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar zorbalığın toplum sağlığı açısından önemini vurgulamakta ve zorbalığın bir tür kişilerarası şiddet olduğunu ileri sürmektedir. Oyun etkileşimleri sırasında gözlemlenen anlaşmazlıkların daha sonraki yıllarda okul bahçesinde zorbalık, yetişkinlere yönelik taciz ve diğer sürekli saldırganlık türleri gibi çeşitli şiddet biçimlerine dönüşebilmektedir (Ergün-Başak & Baştürk, 2019). Bu durum, okul öncesi çağıdaki çocuklar arasındaki zorbalığı çevreleyen karmaşıklıkları aydınlatırken, bu tür davranışların ardındaki çok yönlü nedenleri ve bunların toplumsal sağlık ve kişilerarası ilişkiler üzerindeki uzun vadeli etkilerini de öne çıkarmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları arasında alternatif çatışma çözme stratejileri

oldukça eksik olup saldırgan davranışların daha ciddi şiddet ve istismar biçimlerine ilerlemesini önlemeyi amaçlayan, olumlu etkileşim becerilerini öğreten girişimlere yönelik kritik bir ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır (Woo vd., 2019).

Akran zorbalığı, fiziksel olarak daha büyük, daha güçlü, baskın veya daha popüler olan bir birey veya grubun, kendisinden daha küçük veya daha güçlü olan birine kasıtlı ve ısrarlı bir şekilde zarar verdiği, kaba davrandığı veya rahatsız ettiği, gücün sistematik olarak kötüye kullanılmasından kaynaklanan bir saldırganlık biçimidir (Besnili & Tanrikulu, 2021). Zorbalığın temelinde hakimiyet kurma ve korku aşılama arzusu mevcuttur. Bu tanım, güç dengesizliğinin, niyetin ve zorbalık davranışlarının tekrarlayan doğasının kritik yönlerini vurgulayarak, bu tür etkileşimleri karakterize eden tahakküm ve gözdağı dinamiklerini vurgulamaktadır (Besnili & Tanrikulu, 2021).

Akran zorbalığı karmaşık sosyal süreçleri, ilişkileri ve etkileşimleri kapsamaktadır ve okuldan okula farklılık göstermektedir. Ayrıca mağdurlar ve zorbalılar farklı sosyal davranış kalıpları sergilemektedirler. Zorbalıların davranışları mağdura zarar vermeye odaklanırken, akranlarının veya diğer çocukların mağduru korumadaki etkisizliği zorbanın eylemlerini pekiştirmektedir (Gökler, 2009). Mağdurlar, maruz kaldıkları fiziksel, sözel veya ilişkisel kötü muamele nedeniyle çevrelerinden giderek daha fazla izole olmayı tercih etmektedirler. Zorbalılar ise kurbanlarını korkutmak için oldukça olumsuz davranışlar sergiler ve böylece kendilerini daha güçlü hissederler. Nihayetinde, zorbalılar arkadaşlarıyla olumlu sosyal davranışlar sergilemek için çaba göstermezler (Gür vd., 2020). Böylece zorbalık sürecinde hem zorba hem de mağdur zarar görmektedir. Yapılan araştırmalara göre 4-6 yaş civarında oluşmaya başlayan zorbalık eğilimi, ilk ve ortaöğretimde çocukların uyguladıkları rollerden ve saldırganlık türlerinden önemli ölçüde farklılık göstermektedir (Gün & Gültekin Akduman, 2022). Bu bakış açısı, zorbalıların, mağdurların ve tanıklık edenlerin oynadığı roller ve bu davranışları sürdüren sosyal dinamikler de dahil olmak üzere, zorbalığın çok yönlü doğasının kapsamlı bir şekilde anlaşılması ihtiyacını vurgulamaktadır.

Zorbalığın belirtilerini ve bunun ilgili tüm bireyler üzerindeki etkisini tanımının önemini vurgulayarak, zorbalığın temel nedenlerini ve sosyal mekanizmalarını ele alan hedefli müdahaleleri savunmaktadır (Cunningham vd., 2019). Zorbalık, herhangi bir tehdide bir cevap olmaksızın, kasıtlı olan ve bir amaca hizmet eden saldırganlık türüdür. Zorbalılar davranışlarını kurbanlarına fiziksel, sosyal veya duygusal olarak zarar verecek şekilde tasarlamakta ve bu amaca ulaşmak için çeşitli araçlar kullanmaktadırlar. Çocukların zorba davranışlarının ardındaki hedefler arasında akranlarının dikkatini çekmek, para veya oyuncak gibi istenen nesnelere elde etmek, gücünü göstermek veya bir durum üzerinde kontrol sahibi olmak bulunmaktadır. Bu tanım, zorbalığın kasıtlı doğasının altını çizerek onu tepkisel davranışlardan ayırmaktadır (Gür vd., 2020). Okul öncesi dönem çocukların eylemlerinin zorbalık olarak sınıflandırılabilmesi için, bu zararlı davranışların bir defaya mahsus olmayıp tekrarlanan, sıradan saldırgan davranışlardan farklı, sistematik bir saldırganlık biçimi oluşturması gerekmektedir. Zorbalık haftalar, aylar ve hatta yıllar boyunca devam edebilir. Mağdurlar hem zorbanın hem de mağdurların özelliklerine göre değişebilen, günlük veya haftalık gibi belirli aralıklarla zorbalık davranışlarına maruz kalmaktadır. Bu tanım, zorbalığın kronik doğasını vurgulayarak sistematik ve uzun süreli yönlerini vurgulamaktadır (Cunningham vd., 2019). Zorbalığı diğer saldırganlık biçimlerinden ayıran temel bir kriter olarak zorbalık davranışlarının tekrarlayan modelini tanımak önem taşımaktadır. Zorbalığın bir ya da daha fazla çocuk tarafından gerçekleştirilebilmesi nedeniyle “zorbalık” teriminin kullanılması güç dengesizliğinin var olmasını gerekli kılmaktadır. Büyük bir grubun daha küçük bir grubu hedef alması veya bir grubun tek bir çocuğa saldırması durumlarında güç dengesizliğinin varlığı açıkça görülmektedir. Bu dengesizlik fiziksel (örn. zorbanın mağdurdan fiziksel olarak daha güçlü ve büyük olması) veya psikolojik (örn. zorbanın

mağdurdan daha yüksek bir sosyal statüye sahip olması veya mağdurun sosyal statüsüne zarar verme becerisine sahip olması) olabilmektedir. Zorbalar kurbanlarına göre baskın veya üstün bir konumda olmaktadır (Pirc vd., 2023).

Bu açıklama, fiziksel güç, sosyal statü veya psikolojik zarar verme yeteneğindeki eşitsizliklerin zorbalığa yol açan koşulları nasıl yarattığını vurgulayarak güç dinamiklerinin zorbalıktaki kritik rolünü gözler önüne sermektedir. Bu güç dengesizliklerini tanımak, zorbalığın doğasını anlamak ve bunu önlemek ve ele almak için etkili stratejiler geliştirmek açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma, okul öncesi yaş grubundaki çocuklarda gözlemlenen davranış sorunlarına odaklanarak kökenlerini, sonuçlarını, müdahale tekniklerini ve bu müdahalelerin etkinliğini ayrıntılı olarak literatürde yer verilen kaynaklardan incelenmiştir. Bu amaçla YOKTEZ, Academia ve Google Scholar gibi çeşitli elektronik veri tabanlarından yararlanılmıştır. Yararlanılan literatürde hem Türkçe hem de İngilizce yayınlanmış makaleler yer almaktadır. Araştırma süreci boyunca “okul öncesi dönem”, “davranış sorunları”, “davranışsal müdahaleler”, “çocuk gelişimi” gibi anahtar terimler ve bu terimlerin kombinasyonları temel alınarak şekillendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocuklarda akran zorbalığına odaklanan akademik araştırma alanının kapsamını hem Türkçe hem de İngilizce bir dizi çalışma oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme önceden belirlenmiş dahil etme ve hariç tutma kriterlerine göre seçilen çalışmalardan oluşmaktadır. Bu kriterler doğrultusunda okul öncesi dönemdeki çocukların akran zorbalığı başta olmak üzere davranışsal sorunları ve bu sorunlara yönelik müdahale stratejilerini araştıran, Türkçe ve İngilizce hakemli dergilerde yayınlanan, YOKTEZ’de yer alan yüksek lisans, lisans çalışmaları ile yabancı kaynaklarda yer alan çalışmalardır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama süreci, farklı elektronik veri tabanlarından yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Kullanılan başlıca veritabanları Academia, YOKTEZ ile Google Scholar’dır.

Verilerin Analizi

Bu araştırma, okul öncesi çağdaki çocuklarda akran zorbalığının yaygınlığı, gelişimi ve ilişkisel dinamikleri hakkında mevcut literatürün bir sentezini sağlamayı amaçlamaktadır. Araştırmanın amacı akran zorbalığının potansiyel etiyolojik faktörlerini ve bunun gelişimsel gidişat üzerindeki etkilerini derinlemesine araştırmaktır. Başlangıçta, okul öncesi çocuklar arasında akran zorbalığının yaygınlığını değerlendirmek için kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Mevcut araştırmaların çoğu davranışsal sorunların, özellikle de akran zorbalığının bu aşamada hem ciddi hem de yaygın bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu sorunların ilerleyişine odaklanan araştırmalar incelenmiş ve bu tür sorunların zaman içinde devam etme eğiliminde olduğuna dair bilgiler elde edilmiştir. İleriye yönelik epidemiyolojik çalışmalar ve boylamsal izleme araştırmaları, erken bir aşamada belirlenen davranışsal

sorunların zaman içinde ilerleyen bir seyir izlediğini göstermektedir. Daha sonra, aile dinamikleri, özellikle olumsuz ebeveynlik uygulamaları ve ailesel stres ile bu sorunların ortaya çıkışıyla güçlü bir şekilde ilişkili olan akran zorbalığının potansiyel nedenleri üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda gelişimsel psikopatoloji ve aile ilişkileri üzerine yapılan çalışmalar okul öncesi dönemde akran zorbalığının kökenlerini anlamada kritik öneme sahiptir.

Son olarak, erken aşamadaki sorunların ciddiyeti, özellikle akran zorbalığı ile aile bağlamındaki sonraki gelişimsel sonuçlar arasındaki ilişkiye odaklanarak davranışsal sorunların gelişimsel sonuçlarına ilişkin literatür gözden geçirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın Birinci Problemine İlişkin Bulgular

Bu araştırma, akran zorbalığına özel olarak odaklanarak, okul öncesi çağıdaki çocuklarda gözlenen davranış sorunlarının yaygınlığını, altta yatan etiyolojik faktörleri, gelişimsel etkilerini ve müdahale stratejilerinin etkinliğini araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın amacı çeşitli davranış sorunlarının sıklığını, eşlik eden risk faktörlerini ve bu sorunlar ile çocukların demografik özellikleri arasındaki ilişki dinamiklerini anlamaktır (Gökler, 2009). Erken çocukluk dönemi, çevresel faktörlere uyum yoluyla çeşitli davranış ve alışkanlıkların kazanılması açısından kritik bir dönemdir ve bu dönemi sağlıklı bir şekilde yönetmek, ileriki yaşamda sağlam bir kişilik yapısının gelişimi için çok önemlidir (Polat Külcü & Çetin, 2021). Gelişim psikolojisi ve çocuk psikolojisi teorisyenlerinin öne sürdüğü gibi çocukluk, her biri kişiliğin evrimine katkıda bulunan ve sonraki dönemlerin özelliklerine entegre olan farklı dönemlere ayrılabilir. Bir dönemdeki olumsuz gelişmeler, sonraki dönemlerin gelişimini de olumsuz etkileyebilmektedir. Çocuklar özellikle kritik gelişim dönemlerinde çeşitli psikososyal sorunlarla karşılaşabilmekte ve bu durumlara karşı çeşitli duygusal ve davranışsal tepkiler gösterebilmektedirler (Polat Külcü & Çetin, 2021).

Davranış sorunları yaşa göre değişir. Yenidoğan döneminde davranışsal sorunlar öncelikle ağlama nöbetleri, sakinleşmede zorluk ve uyku düzeni sorunları ile sınırlı olup; yaş ilerledikçe tuvalet eğitimi, uyku ve yemek yeme rutinleri gibi daha karmaşık alanlarda zorluklar ortaya çıkar. Ayrıca tırnak yeme, parmak emme, kir, tebeşir gibi atipik maddelerin tüketimi, saldırganlık, itaatsizlik, idrarını tutamama ve enkoprezis gibi davranışlar, ele geçirilmeye ilgili sorunlar, kıskançlık, utangaçlık, inatçılık, yalan söyleme, hırsızlık, tikler, çeşitli fobiler ve okul fobisi çocukluk döneminde sık karşılaşılan sorunlardır (Haylı & Çırak, 2023). Akademik literatürde davranış sorunları genellikle iki ana kategori altında incelenmektedir: içselleştirme ve dışsallaştırma. Dışsallaştırıcı davranış sorunları arasında çevreye yönelik saldırganlık, mülkiyet ihlalleri, hırsızlık, tehdit etme, hiperaktivite ve antisosyal davranışlar yer alır; İçselleştirme davranış sorunları içe yöneliktir ve içe dönüklük, somatik şikayetler ve kaygıyı içerir (Barik & Yurtal, 2023).

Ebeveynlerin çocuklarının davranış sorunlarını etkili bir şekilde ele almalarına yardımcı olacak kaynaklar sınırlıdır. Güncel araştırmalar, ebeveyn eğitim programlarına ve kapsamlı bilgilendirme süreçlerine katılımın, ebeveynlerin davranış sorunlarıyla baş etme kapasitesini artırdığını göstermektedir. Çocukluk çağındaki davranış sorunlarının ilerleyen yaşlarda kalıcı kişilik ve uyum sorunlarına yol açabileceği göz önüne alındığında, bu sorunların erken yaşlarda ele alınmasının önemi daha da artmaktadır. Bu bağlamda davranış sorunlarına yönelik müdahalelerde bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi yararlı olacaktır.

Araştırmanın İkinci Problemine İlişkin Bulgular

Okul Öncesi Çocuklarda Akran Zorbalığını Önlemek ve Mücadele Etmek İçin En Etkili Müdahale, mücadele Stratejilerinin Belirlenmesi" Araştırmanın İkinci Problemi olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada, Türkçe ve İngilizce akademik literatür taranmış ve müdahale stratejileri incelenmiştir.

Proaktif Eğitim Programları: Empati eğitimi ve sosyal beceri gelişimi ile aşıl原因an müfredat sayesinde zorbalık davranışlarında belirgin bir azalma görülmüştür. Duygusal zekayı ve bakış açısı kazanmayı teşvik eden programlar, zorbalık olaylarını önlemede özellikle etkili olmaktadır.

Ebeveyn ve Bakıcı Eğitimi: Ebeveynleri ve bakıcıları zorbalığın dinamiklerini anlama konusunda meşgul eden ve onları evde olumlu davranışları teşvik edecek stratejilerle donatan müdahaleler, okul öncesi ortamlarda zorbalığın azalmasıyla önemli ölçüde ilişkilidir. Bu, ev ortamının çocukların sosyal etkileşimlerini şekillendirmedeki kritik rol oynamaktadır.

Öğretmen ve İdare: Çatışma çözümüne, sınıfın yönetimi tekniklerine ve kapsayıcı sınıf kültürlerinin yaratılmasına odaklanan öğretmenlere yönelik mesleki gelişim programları, akran zorbalığı vakalarının azaltılmasında etkili olabilmektedir. Eğitilmiş, dikkatli ve duyarlı eğitimcilerin varlığı, zorbalık davranışlarına karşı önemli bir caydırıcı faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Çak Esen, 2020; Gökler, 2009; Siyez & Kaya, 2011).

Akran Arabuluculuğu: Arkadaşlıklar ve akran arabuluculuğu gibi akran desteğini teşvik eden girişimlerin, okul öncesi çocuklar arasında zorbalığın yaygınlığını azaltarak destekleyici bir okul kültürüne katkıda bulunduğu görülmüştür (Gün & Gültekin Akduman, 2022).

Çevresel ve Politika Değişiklikleri: Fiziksel ortamda yapılan değişiklikler ve açık, tutarlı zorbalık karşıtı politikaların uygulanması, zorbalığa karşı caydırıcı bir etki yaratmada etkili olmuştur. Yetişkin denetimini artıran ve sıfır tolerans politikalarını benimseyen okullar tarafından daha düşük zorbalık vakası oranları rapor edilmektedir (Doğan, 2010).

Bulgular, okul öncesi çocuklarda etkili akran zorbalığını önleme ve müdahale stratejilerinin çok faktörlü doğasının altını çizmektedir. Akran zorbalığının incelenmesinde eğitimsel, ailesel ve kurumsal boyutları kapsayan bütünsel bir yaklaşımın oldukça önemli olduğu yapılan çalışma neticesinde ortaya çıkmaktadır. Mücadelenin etkinliği, proaktif eğitim programlarının, ebeveyn katılımının, eğitimci eğitiminin, akran destek mekanizmalarının ve stratejik çevresel değişikliklerin entegrasyonu ile önemli ölçüde arttırmaktadır. Okul öncesi dönemde akran zorbalığına karşı etkili önleme ve müdahale, mücadele kapsamlı ve çok paydaşlı bir yaklaşımı beraberinde getirmektedir.

SONUÇ

Okul öncesi ortamlarda akran zorbalığını hafifletmeye yönelik müdahale stratejilerinin araştırılması, erken çocukluk davranışlarını etkileyen karmaşık sosyal dinamikler ağını ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma, akran etkileşimlerinin karmaşıklığını ve bu erken deneyimlerin gelecekteki sosyal yeterlilikleri şekillendirmede oynadığı temel rolü kabul ederek çok yönlü bir yaklaşımı benimsemenin büyük önemini ortaya koymaktadır. Çeşitli müdahalelerin etkinliğini incelenirken, hiçbir tekil metodolojinin akran zorbalığının nüanslarını evrensel olarak ele alamayacağı açıkça ortaya çıkmaktadır. Bunun yerine, eğitim programlarını, ebeveynlerin katılımını, öğretmen eğitimi ve politika çerçevelerini bütünleştiren bileşik bir strateji, olumlu bir sosyal çevreyi teşvik etmede en yardımcı strateji olarak ortaya

çıkılmaktadır. Sosyal-duygusal öğrenme (SEL) ilkelerini bütünleştiren proaktif eğitim programları, empati ve duygusal zekayı erken çocukluk eğitiminin dokusuna yerleştirme kapasiteleriyle öne çıkmaktadır. Bu çalışmalar sadece akran zorbalığı vakalarını azaltmayı amaçlamamakta, aynı zamanda çocukları pozitif yönlü akran etkileşimleri için gerekli becerilerle donatmayı da hedeflemektedir.

Ebeveyn katılımının, empati ve saygı ahlakını sınıfın ötesine taşımada kritik bir unsurdur. Ebeveynlerin aile ortamında bu değerleri güçlendirmeye aktif katılımı, çocuk için tutarlı bir sosyal-duygusal ortam yaratarak okul ve ev ortamları arasındaki boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca, eğitimcilerin zorbalıkla etkin müdahale ve önleme stratejileri konusunda mesleki gelişimi, iyi bilgilendirilmiş ve duyarlı bir eğitim personelinin gerekliliği de aşikardır. Eğitimciler daha çok sosyal dinamiklerdeki ince değişimlerin ilk gözlemcileridir ve bu sebeple onların vakaya uygun şekilde müdahale etme girişimleri olumlu sonuç alınabilmesi adına önemlidir. Okul öncesi ortamlarda akran zorbalığı ile mücadele de açık ve uygulanabilir eğitim politikaların/stratejilerinin oluşturulması oldukça önemlidir. Bu tür politikalar etkili bir şekilde uygulandığında ve çevresel değişikliklerle de desteklendiğinde zorbalık davranışlarının ortaya çıkma fırsatlarını önemli ölçüde azaltabileceği değerlendirilmektedir. Ancak zorbalığın olmadığı bir ortamın temelini sağlamlaştıran şey, kurum içindeki, saldırganlığı kat'i olarak reddeden, çeşitliliği ve karşılıklı saygıyı savunan kültürel değişimdir.

Nihayetinde okul öncesi çocukların akran zorbalığına karşı bilinçlendirilmesi atılacak en önemli adımdır. Bu tür adımların etkinliği, eğitimcilerin, ebeveynlerin ve uzmanların çocuk gelişimi için bütünleşik, destekleyici bir çerçeve oluşturmaya yönelik ortak çabalarına bağlıdır.

Kaynakça

- Barik, E., & Yurtal, F. (2023). Akran Zorbalığı ile Baş Etmede Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Stratejiler ve Karşılaştıkları Güçlükler. *Turkish Journal of Educational Studies*, 10(2). <https://doi.org/10.33907/turkjes.1081627>
- Besnili, Z. N., & Tanrikulu, I. (2021). Development and validation of the preschool peer bullying scale-Teacher form. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 31(1). <https://doi.org/10.1017/jgc.2021.1>
- Cunningham, S., Goff, C., Bagby, R. M., Stewart, J. G., Larocque, C., Mazurka, R., Ravindran, A., & Harkness, K. L. (2019). Maternal- versus paternal-perpetrated maltreatment and risk for sexual and peer bullying revictimization in young women with depression. *Child Abuse and Neglect*, 89. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.12.017>
- Çak Esen, T. (2020). Akran Zorbalığı. *Turkish Journal of Pediatric Disease*. <https://doi.org/10.12956/tchd.704963>
- Doğan, A. (2010). Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde akran zorbalığının incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(3).
- Ergün-Başak, B., & Baştürk, E. (2019). Cyber Bullying Experiences of Middle School Students According to Olweus' Peer Bullying Model. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(1). <https://doi.org/10.18039/ajesi.520847>
- Gökler, R. (2009). Okullarda Akran Zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2).

- Gün, R. Ş., & Gültekin Akduman, G. (2022). Okul Öncesi Çocuklarının Psikolojik Sağlıklarının Akran Zorbalığı Davranışları ile İlişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(1). <https://doi.org/10.37217/tebd.1019516>
- Gür, N., Eray, Ş., Makinecioğlu, I., Siğirli, D., & Pınar Vural, A. (2020). The relationship of peer bullying with familial expressed emotion and psychopathology. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1). <https://doi.org/10.5455/apd.43917>
- Haylı, R. G., & Çırak, Yrd. Doç. Dr. yüksel. (2023). Siber Zorba Olan ve Olmayan Ergenlerin Yordanmasında Siber Mağduriyet, Akran Zorbalığı ve Karanlık Üçlünün Rolü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1). <https://doi.org/10.17679/inuefd.1224522>
- Pekel Uludağı, N., & Uçanok, Z. (2005). Akran zorbalığı gruplarında yalnızlık ve akademik başarı ile sosyometrik statüye göre zorba / Kurban davranış türleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(56).
- Pirc, T., Pečjak, S., Podlesek, A., & Štirn, M. (2023). Perceived Parenting Styles and Emotional Control as Predictors of Peer Bullying Involvement. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 15(4). <https://doi.org/10.26822/iejee.2023.304>
- Polat, F., & Sohbet, R. (2020). Ortaöğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(2). <https://doi.org/10.17517/ksutfd.608921>
- Polat Külcü, D., & Çetin, H. (2021). Çocuklarda Akran Zorbalığı ve Benlik Saygısının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2). <https://doi.org/10.46237/amusbfd.767706>
- Siyez, D. M., & Kaya, A. (2011). Akran Zorbalığı Gruplarında Empatik Eğilim. İçinde *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (C. 12, Sayı 2).
- Woo, J., Chang, S. M., Hong, J. P., Lee, D. W., Hahm, B. J., Cho, S. J., Park, J. I., Jeon, H. J., Seong, S. J., Park, J. E., & Kim, B. S. (2019). The association of childhood experience of peer bullying with DSM-IV psychiatric disorders and suicidality in adults: Results from a nationwide survey in Korea. *Journal of Korean Medical Science*, 34(46). <https://doi.org/10.3346/jkms.2019.34.e295>
- Zorbalığın Anne, E., ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi, B., Totan, T., & Deniz Yöndem, Z. (2007). Ergenlerde Zorbalığın Anne Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. *Ege Journal of Education*, 8(2).